

Nr 4.

Ankom till Riksdagens kansli den 10 maj 1910 kl. 5 e. m.

Särskilda utskottets nr 1 utlåtande nr 4 i anledning af väckt motion angående ytterligare lindring i främmande trosbekännares skyldighet att erlægga afgifter till svenska kyrkan, dess prästerskap och betjäning.

Till förberedande behandling har utskottet fått mottaga en af herr *J. Byström* i Andra kammaren väckt motion, nr 259, hvilken är af följande lydelse:

»Kungl. Maj:ts proposition, nr 85, med förslag till lag om reglering af prästerskapets aflöning m. m. innehåller ej blott bestämmelser om huru stora lönerna skola vara, § 2, utan äfven förslag om hur lönemedlen skola anskaffas eller huru kyrkoskatterna skola hädanefter läggas, § 19.

I § 20 i lagförslaget om prästerskapets lönereglering göres en antydning om att s. k. främmande trosbekännare eller dissenters kunna erhålla någon lindring uti ifrågavarande skattskyldighet.

Efter upprepade yrkanden af enskilda motionärer i Riksdagen om att dissenters skulle befrias från skatt till statskyrkan, då de ju själfva hade af staten erkänd kyrklig verksamhet att underhålla, och efter det att en kungl. kommitté, nämligen den s. k. dissenterskattkommittén, utredt frågan, togs som bekant af Riksdagen ett steg i den riktning, som yrkandena gått. På grund däraf tillkom »lagen af den 16 okt. 1908 angående lindring i främmande trosbekännares skattskyldighet till svenska kyrkan samt hennes prästerskap och betjäning». Denna lag stadgar, att »avgifter till svenska kyrkan eller hennes prästerskap eller betjäning, hvilka efter kyrkostämmas beslut eller eljest uttaxeras, skola för inkomst af kapital eller arbete endast med hälften af det belopp, som eljest bort utgå, påföras medlemmar af sådan i riket befintlig församling af främmande kristna eller mosaiska

troshälskännare, hvilken äger rätt till offentlig religionsöfning». Som synes gäller skattelindring allenast skatten för inkomst af kapital och arbete, men ej för inkomst af fastighet, som väl är den största inkomstkategorien.

Det steg, som Riksdag och Regering togo genom lagen af år 1908, var synnerligen litet hvad gällde själfva skatten, men hvad angår principen, att dissenters skulle befrias från en del af skatten till statskyrkan, så var den af ej ringa betydelse.

Är det då rätt att de få lindring i skatten för inkomst af kapital och arbete, så är det väl också lika rätt, att de befrias åtminstone till samma belopp från skatt för inkomst af fastighet. Nu har man visserligen invändt mot detta, att skatten på fastighet får anses vara ett onus som åligger en fastighet — en jordegendom — hvilken som än besitter densamma, och att detta onus, som är ett slags grundskatt, har ingått i villkoren för fastighetens öfvertagande. Det kan ju vara så eller hafva varit så. Men det är just detta förhållande, som man nu är i färd med att ändra. Kungl. Maj:t har framlagt »förslag om indragning till statsverket och afskrifning af prästerskapets tionde samt om ersättning därför» och vill att Riksdagen skall antaga detsamma. Man söker befria jorden från en del kyrkoskatter genom att lägga dem dels på andra skattebärande föremål och dels på staten.

Då en så stor skatteomläggning på det kyrkliga området skall ske såsom nu är fallet, synes det vara både möjligt och rätt att söka se till, om icke dissenters kunna blifva befriade äfven från någon del af skatten till statskyrkan för inkomst af fastighet, liksom de nu äro det för visst belopp för inkomst af kapital och arbete. Och böra de väl då erhålla lindring i skatten för inkomst af fastighet till minst samma belopp som för annan inkomst.

Det bör väl därför anses vara förenadt med både billighet och rättvisa, då jag i samband med Kungl. Maj:ts proposition om reglering af prästerskapets aföning m. m. vördsamt anhåller, att Riksdagen ville besluta, att afgifter till svenska kyrkan eller hennes prästerskap eller betjäning, hvilka efter kyrkostämmas beslut eller eljest uttaxeras, skola endast med hälften af det belopp, som eljest bort utgå, påföras medlemmar af sådan i riket befintlig församling af främmande kristna eller mosaiska trosbekännare, hvilken äger rätt till offentlig religionsutöfning.»

Med anledning af denna motion får utskottet till en början erinra om följande.

Grundsatsen om fri religionsöfning för bekännare af andra läror än den evangeliskt-lutherska har först under en jämförelsevis sen tidpunkt

blifvit hos oss erkänd. De första författningarna i detta ämne utfärdades åren 1724 och 1741. Till en början gällde denna religionsfrihet endast till riket inflyttade utlänningar af främmande kristen religion, såsom fallet var enligt såväl nämnda båda författningar som toleransedikten af den 24 januari 1781, samt personer af mosaisk trosbekännelse, beträffande hvilka sistnämnda utfärdades ett reglemente af den 27 maj 1782. Förbudet för statskyrkans bekännare att öfvergå till annan troslära kvarstod till år 1860, då genom särskilda förordningar af den 23 oktober dels de straffbestämmelser, hvilka dittills varit stadgade för den som affölle från den af staten antagna religionen, blefvo, med undantag af ämbetets förlust för präst, upphäfd, och dels, bland annat, bestämdes de villkor, hvarunder utträde ur statskyrkan finge äga rum. För närvarande gäller i förevarande hänseende kungl. förordningen angående främmande trosbekännare och deras religionsöfning den 31 oktober 1873 med däri senare gjorda förändringar. — För mosaiska trosbekännare åter gäller i hufvudsak kungl. förordningen den 30 juni 1838.

I 1873 års förordning — den s. k. dissenterlagen — stadgas, bland annat, följande: Vilja bekännare af annan kristen troslära än den evangeliskt-lutherska bilda särskild församling och önska de, att densamma varder af staten erkänd; göre därom hos Konungen ansökan, samt uppgifve sin trosbekännelse och församlingsordning. Finner Konungen skäl att ansökningen bifalla; äge den församling rätt till offentlig religionsöfning. Enahanda rätt tillkomme ock de, på grund af hittills gällande författningar, redan bildade församlingar af främmande trosbekännare (1 §). Främmande trosbekännare skola, där Konungen för viss församling ej annorlunda förordnar, för anteckning öfver deras borgerliga förhållanden, särskildt upptagas i kyrkboken för den till svenska kyrkan hörande församling, inom hvars område de äro boende (8 §). De för särskilda kyrkliga förrättningar stadgade afgifter till svenska kyrkan eller hennes prästerskap eller betjäning må ej påföras främmande trosförvandt i annat fall, än att slik förrättning blifvit på hans egen begäran verkställd. (13 §). Utöfver hvad som stadgats i berörda 13 § — hvars bestämmelse återfinnes i 1860 års dissenterlag — voro främmande trosbekännare icke fristagna från skyldighet att bidra till kyrkliga behof.

Emellertid hade redan vid 1872 års riksdag väckts fråga om en vidsträcktare skattebefrielse för dissenters; och vid flera efterföljande riksdagar, senast år 1905, framställdes yrkanden i samma syfte, ehuru med något växlande innehåll.

Bland de skäl, som åberopats till stöd för den ifrågasatta skattelindringen, har utskottet trott sig böra återgifva de hufvudsakligaste. Det har

sålunda framhållits, hurusom det vore orättvist att tvinga medborgare, hvilka tillhörde af svenska staten själf erkända religionssamfund, till att vidkännas uppoffringar icke blott för vidmakthållande af egen kult utan därutöfver jämväl för underhållande af en kyrka och ett prästerskap, af hvilka de på grund af sin religiösa öfvertygelse icke kunde hafva något gagn. Såsom en yttring af ännu fortfarande ofördragsamhet eller åtminstone af en viss motvilja mot olika tänkande vore det att anse, att främmande religionsbekännare belastades med jämförelsevis större bördor i och för upprätthållande af religiösa institutioner än statskyrkans egna medlemmar. Ett sådant förhållande vore icke heller öfverensstämmande med andan af de lagar, som numera reglerade menigheters rätt att vårda egna angelägenheter. Ehuru vid stiftandet af 1862 års kommunallagar — genom hvilka lagar ett stort steg tagits till den borgerliga kommunens skiljande från den kyrkliga — lagstiftarens mening finge antagas hafva varit att göra kyrkoförsamlingen uteslutande till ett samfund af statskyrkan tillhörande personer, hvilka ägde att efter vissa bestämda grunder och på visst i lagen utstakadt sätt ordna och förvalta sina gemensamma angelägenheter — till hvilka folkskolan äfven räknades — och att därför af sina medlemmar uttaxera nödiga bidrag, hade denna grundsats icke blifvit iakttagen i afseende å skyldigheten att bidraga med afgifter till kyrkan. Jämte det att skattskyldigheten till statskyrkan bibehölles för de främmande trosbekännarna, hade dessa uteslutits från rättigheten att deltaga i afgifternas bestämmande och i kontrollen öfver deras användande. Deras skatt till de statskyrkliga församlingarna vore af staten själf indirekt erkänd såsom oberättigad, så snart staten legaliserade församlingar af främmande trosbekännare; ty när staten det gjorde, medgäfvade staten också, att dessa församlingar, hvar inom sin krets, vårdade och tillgodosåge just samma intresse, hvarför den statskyrkliga församlingsinrättningen vore till, nämligen folkets religiösa och moraliska upplysning och förädling. Det borde därför göra tillfyllest, att främmande trosbekännare betalade skatt till hvar sin församling, och ej i följd af skatteplikt äfven till statskyrkan belastades med dubbel skatt för ett och samma samhällsändamål. För öfrigt hade de främmande trosbekännarnas ställning i nu ifrågavarande hänseende så till vida försämrats genom det på grund af olika författningar genomförda ordnandet af prästerskapets löneinkomster, att före detta ordnande i prästerskapets löneinkomster ingått åtskilliga afgifter, hvilka dels varit af rent frivillig natur och dels erlades endast för särskilda förrättningar, och som således icke behöfde ifrågakomma för de främmande trosbekännarna, under det att hithörande afgifter numera vore upptagna till visst belopp, som det ålåge jämväl främmande trosbekännare att erlægga.

En återgång i förevarande afseende till de förut bestående förhållandena vore därför af omständigheterna påkallad, åtminstone beträffande medlemmar af sådana lagligen erkända församlingar, hvilkas präster eller föreståndare vore behöriga och pliktiga att föra anteckningar öfver medlemmarnas borgerliga förhållanden.

Genom nådigt beslut den 19 oktober 1906 uppdrog Kungl. Maj:t åt en kommitté att taga under öfvervägande, huruvida samt, därest så befunnes vara förhållandet, i hvilken omfattning främmande trosbekännare, som vore medlemmar af något utaf staten erkänt kristet trossamfund, äfvensom mosaiska trosbekännare kunde fritagas från skyldighet att för sina personer samt för inkomst af kapital och arbete erlägga afgifter till svenska kyrkan samt hennes prästerskap och betjäning, och att afgifva förslag till de ändrade bestämmelser härutinnan, som blefve erforderliga.

I sitt den 29 augusti 1907 afgifna betänkande i ärendet har omfördälda kommitté, den s. k. dissenterskattekommittén, bland annat — efter framhållande att tillämpningen af religionsfrihetens grundsats måste med konsekvensens makt medföra lindring i främmande trosbekännares skattskyldighet till statskyrkliga ändamål äfvensom att sådana trosbekännare kunde sägas för det dåvarande vara underkastade en dubbel skattskyldighet för kyrkliga ändamål, nämligen dels till svenska kyrkan, dess prästerskap och betjäning, och dels till det egna samfundet, och sedan kommittén undersökt i hvilken mån prästerskapets och kyrkobetjäningens verksamhet samt de statskyrkliga inrättningarna i öfrigt vore af betydelse jämväl för främmande trosbekännare — uttalat sig för att lindring i skyldigheten att bidra till svenska prästerskapets aflöning äfvensom till öfriga statskyrkliga ändamål enligt närmare angifna grunder medgäfves vissa främmande trosbekännare.

Med anslutning i det väsentligaste till kommitténs yttrande föreslog i särskilda propositioner till 1908 års Riksdag Kungl. Maj:t Riksdagen att dels antaga förslag till lagar angående lindring i främmande trosbekännares skattskyldighet till svenska kyrkan samt hennes prästerskap och betjäning, angående ändrad lydelse af § 35 i förordningen om kyrkostämman samt kyrkoråd och skolråd den 21 mars 1862, angående ändrad lydelse af § 37 i förordningen om kyrkostämman samt kyrkoråd och skolråd i Stockholm den 20 november 1863, angående ändrad lydelse af § 5 i förordningen angående allmänt ordnande af klockarnes löneinkomster den 2 november 1883, angående sättet för organistlöns utgående, angående ändrad lydelse af 13 § i förordningen angående främmande trosbekännare och deras religionsöfning den 31 oktober 1873, samt angående ändrad lydelse af

1 § i förordningen angående mosaiska trosbekännares skyldigheter och rättigheter här i riket den 30 juni 1838; dels ock att lämna medgifvande därtill att, när inom någon till svenska kyrkan hörande församling medlemmar af sådan i riket befintlig församling af främmande kristna eller mosaiska trosbekännare, hvilken äger rätt till offentlig religionsöfning, böra, i enlighet med hvad därom i den föreslagna lagen angående lindring i främmande trosbekännares skattskyldighet till svenska kyrkan samt hennes prästerskap och betjäning är stadgadt, komma i åtnjutande af lindring vid utgörande af de afgifter till svenska kyrkan samt hennes prästerskap och betjäning, som å dem belöpa för inkomst af kapital eller arbete, och det afgiftsbelopp, från hvilket befrielse sålunda åtnjutes, för året uppgår till sammanlagdt minst femtio kronor, den till svenska kyrkan hörande församlingen må af allmänna medel undfå ersättning med motsvarande belopp.

Sedan Riksdagen bifallit Kungl. Maj:ts berörda förslag, utfärdades den 16 oktober 1908 författningar i ämnet.

Lagen angående lindring i främmande trosbekännares skattskyldighet till svenska kyrkan samt hennes prästerskap och betjäning innehåller hufvudsakligen, att afgifter till svenska kyrkan eller hennes prästerskap eller betjäning, hvilka efter kyrkostämmas beslut eller eljest uttaxeras, skola för inkomst af kapital eller arbete endast med hälften af det belopp, som eljest bort utgå, påföras medlemmar af sådan i riket befintlig församling af främmande kristna eller mosaiska trosbekännare, hvilken äger rätt till offentlig religionsöfning, dock att om afgifterna till prästerskapets aflöning äro grundade å lönerregleringsresolution, fastställd enligt förordningen angående allmänt ordnande af prästerskapets inkomster den 11 juli 1862 eller förordningen angående ordnande af prästerskapets i de territoriella församlingarna i Stockholm aflöning den 1 november 1872, eller å äldre konvention eller förening, eller afgifterna till kyrkobetjäningens aflöning utgå efter andra grunder än dem, som för kommunalutskylders utgörande i allmänhet äro stadgade, nedsättning i dylika afgifter ej må äga rum.

På sätt motionären framhållit, afser den beslutade skattelindringen icke de för fast egendom utgående afgifterna.

I detta hänseende anförde kommittén följande.

»Hvad beträffar de af fast egendom utgående afgifter — vare sig dessa, såvidt angår prästerskapets aflöning, utgöras af de ombildade tiondefgifterna eller af andra, gemenligen nybildade afgifter, som utgå företrädesvis af annan fastighet än jordbruksfastighet — har icke nu blifvit ifrågasatt, att lindring skulle vid erläggande af dessa afgifter beredas främmande trosbekännare. I nådiga brefvet rörande kommitténs tillsättande den 19

oktober 1906 är nämligen kommitténs uppdrag uttryckligen begränsadt till utredning af frågan, huruvida samt, därest så befinnes vara förhållandet, i hvilken omfattning främmande trosbekännare må kunna fritagas från skyldighet att för sina *personer* samt för *inkomst af kapital och arbete* erlägga afgifter till svenska kyrkan samt hennes prästerskap och betjäning. Inom riksdagen har också upprepade gånger uttalats, att från skiljaktighet i trosbekännelse icke borde kunna härledas något anspråk å främmande trosbekännares sida att vinna befrielse från skattskyldighet i fråga om fastighet. Till stöd härför har anförts, att, då fastighetsägaren åtkommit fastigheten behäftad med ett sådant onus, han intet hade att beklaga sig öfver, om han finge vidkännas detsamma. Dessutom har framhållits, huru som äfven ur en annan synpunkt vore olämpligt att göra svenska kyrkans och prästerskapets rättigheter i nämnda hänseende beroende af fastighetsägarens religionsbekännelse. Fastigheten kunde nämligen ofta, äfven under ett och samma år, växla ägare, af hvilka den ene tillhörde svenska kyrkan, den andre åter något främmande religionssamfund. Det kunde ock inträffa, att fastigheten samtidigt tillhörde flera personer med olika religionsbekännelse. I bäggedera fallen skulle svårigheter uppstå för skattskyldighetens behöriga bestämmande.»

Genom sitt föreliggande förslag åsyftar nu motionären att omförmälda lindring skall utsträckas att gälla äfven de för fast egendom utgående afgifterna.

Enligt det af kommittén upprättade, till betänkandet hörande tabellverket har kommittén beräknat att ett belopp af 9,292 kronor 18 öre skolat för år 1904 till statskyrkliga ändamål uttaxeras för fastighet, tillhörande främmande trosbekännare, som i laga ordning öfvergått till eller eljest rättsligen tillhörde någon af staten erkänd församling af sådana trosbekännare. Den lindring, som, i händelse motionärens förslag då varit genomfördt, skolat komma dem till godo, kan alltså antagas till sammanlagdt 4,646 kronor 9 öre.

De af kommittén gjorda beräkningarna i ifrågavarande hänseende äro upprättade under förutsättning, bland andra, att afgifterna till beredande af kontant lön åt prästerskapet utginge enligt de af prästlöneregleringskommittén härutinnan föreslagna grunder.

Till jämförelse med nyss nämnda siffror torde få meddelas att motsvarande afgifter för inkomst af kapital och arbete beräknats till 32,148 kronor 48 öre, därå lindringen skulle utgjort 16,074 kronor 24 öre.

Om, såsom ju kan antagas, de främmande trosbekännarna vid en reform af dissenterskattelagstiftningen komma att i större antal än nu är förhål-

landet utträda ur statskyrkan, blir naturligtvis lindringen icke obetydligt större än nu beräknats; och i samma mån växer såväl den ökade skattebördan för församlingarna som ock statsbidraget.

Utskottets
hemställan.

De skäl för beviljande åt vissa främmande trosbekännare af lindring i skyldigheten att erlägga afgifter till statskyrkliga ändamål, hvilka ansetts äga giltighet, då fråga varit om afgifter för inkomst af kapital och arbete, kunna enligt utskottets mening icke med fog åberopas till förmån för lindring i de afgifter, som åligga fastighet. Religionsbekännelsen hos den tillfällige ägaren af en fastighet bör enligt utskottets mening icke inverka på skyldigheten att utgöra ett vid denna fastighet bundet onus; den hänsyn till samvetsfriheten, hvarpå en person med skäl kan göra anspråk i afseende på afgifter, som utgå för den af honom genom eget arbete förvärfvade inkomsten, saknar uppenbarligen grund, då det gäller en från fastighet utgående afgift.

På grund häraf och med åberopande af de skäl, som förut inom Riksdagen framförts emot en lindring af nu ifrågavarande slag, samt då för öfrigt tillräcklig utredning i frågan icke föreligger, hemställer utskottet,

att förevarande motion icke måtte af Riksdagen bifallas.

Stockholm den 10 maj 1910.

På utskottets vägnar:

HANS WACHTMEISTER.

Reservation

af herr *Byström*, som ansett, att utskottet bort tillstyrka, att Riksdagen ville besluta, att afgifter till svenska kyrkan eller hennes prästerskap eller betjäning, hvilka efter kyrkostämmas beslut eller eljest uttaxeras, skola endast med hälften af det belopp, som eljest bort utgå, påföras medlemmar af sådan i riket befintlig församling af främmande kristna eller mosaiska trosbekännare, hvilken äger rätt till offentlig religionsutöfning.